

Onderzoeker Ali Karatas over organische aanpak Sport in de Wijk

JEUGD ONTWIKKELT ZICH POSITIEVER BIJ DUURZAME LOKALE VERBINDINGEN

DOOR PETER BARENDSE EN JACQUELINE KRONENBURG

Welke professionals en welke vrijwilligers van sport- en speeltuinverenigingen houden zich allemaal bezig met de kinderen en jongeren in een wijk? Hoe zijn die met elkaar verbonden? En worden de krachten wel handig gebundeld om jongeren echt 'in beweging' te krijgen én te houden? De welzijnsorganisatie en de voetbalvereniging lijken de krachtigste samenwerkingspartners in de Utrechtse wijk Hoograven.

Dat komt allemaal aan bod in het onderzoeksprogramma Sport in de Wijk van Universiteit Utrecht. Ali Karatas, promovendus, mag over de voorlopige bevindingen in dit onderzoek vertellen op het Tafisa World Congress op donderdag 24 oktober, in een grote sessie samen met Jamila Achahcha (elders in dit katern), Maria Bobenrieth van Women Win en dat alles onder leiding van Marian ter Haar, promovendus/stafflid NISB.

Is dit het zoveelste onderzoek dat vanuit de studeerkamer wordt gehouden en geen verbinding met de sportpraktijk heeft, zal menig verenigingsbestuurder misschien denken als hij dit leest. Ali Karatas ruimt dit vooroordeel meteen uit de weg: "Zeker niet. Wij nemen zelf deel aan activiteiten en organiseren ook zelf programma's in de wijk."

Paul Verweel

Een actiegericht onderzoek dus. Dat is ook niet zo verwonderlijk als je weet dat het onderzoeksprogramma Sport in de Wijk op initiatief en onder leiding plaatsvindt van prof. dr. Paul Verweel. De wetenschapper bij uitstek die zelf het liefst met de voetbalschoenen op het veld staat... Verweel is onder andere voorzitter van de voetbalclub VV Hoograven, bijzonder hoogleraar en houder van de Krajicek-leerstoel.

Tijdens zijn uren op het veld van Hoograven, observeerde Verweel gedrag van jeugd. Zowel dat van getalenteerde voetballers als van kinderen met problematisch gedrag. Dat was de aanleiding om verder onderzoek te doen naar onder andere de rol van de school, sociaal werk en de relatie tussen gedrag op het veld en

in andere sociale situaties. Hij startte met het ontmoeten van alle mogelijke betrokkenen: schoolcoördinatoren, beleidsmedewerkers van de gemeenten, jongerenwerkers en vrijwilligers bij clubs. Op basis van deze gesprekken kwam hij tot de overtuiging dat nauwere samenwerking tussen betrokkenen rondom kinderen echt leidt tot positieve resultaten.

Het huidige onderzoek van Karatas en zijn collega's is nu op twee stromen gericht: wat is de relatie tussen professionals/vrijwilligers enerzijds en jeugd anderzijds in de Utrechtse wijk Hoograven? Ali Karatas houdt zich met name bezig met het tweede onderzoek, op het niveau van organisaties onderling.

Namens wie zijn professionals actief? Wie zijn de betrokkenen, de sociaal werkers, de jeugdwerkers? Wie is er betrokken vanuit de sportclub, vanuit de school? Hoe ziet de sociale omgeving van de jeugd er uit? En hoe worden krachten gebundeld ten behoeve van de ontwikkeling van jongeren? Dat zijn allemaal vragen die terugkomen in het actiegerichte onderzoek Sport in de Wijk. De actie vertaalt zich in twee methodieken: het werken met leerteams en de presentiebenadering.

Handen uit de mouwen

In het programma komen betrokkenen bij elkaar in leerteams: onderzoekers, sportvereniging, sociaal werkers, jongerenwerkers en beleidsmedewerkers. In deze teams worden gezamenlijk activiteiten georganiseerd voor en met de jeugd. Kennis en ervaringen worden uitgewisseld en gedeeld.

De bijeenkomsten in de leerteams zijn belangrijke momenten om duidelijk te krijgen wie welke rol pakt in de samenwerking. Elke twee maanden zijn er bijeenkomsten met alle werkers en iedere drie, vier maanden zijn er bijeenkomsten op bestuursniveau. Karatas interviewt betrokkenen en is actief betrokken bij alle bijeenkomsten. Hij bereidt samen met de beleidsmedewerker en de manager van de welzijnsorganisatie de agenda's voor. De uitkomsten van die gesprekken leveren belangrijke informatie op over wat werkt en wat niet.

Een mooi voorbeeld van wat bleek te werken, is de combinatie van een speeltuin en sportactiviteiten. Bij speeltuin Portes in Utrecht vindt een project plaats waar stagiaires met een Marokkaanse achtergrond werken. Het lukt hen heel goed om meisjes die daar in de speeltuin spelen, te enthousiasmeren om te gaan voetballen. En een deel van de meiden is inmiddels lid van de voetbalvereniging Hoograven geworden. Dit soort voorbeelden van organische samenwerking komen allemaal terug in het onderzoek waaraan Karatas als promovendus werkt.

Internationale contacten

Wat in Utrecht werkt, zou ook wel eens in andere grote en kleinere steden in Nederland kunnen werken. Maar hoe zouden de buitenlandse congresdeelnemers van Tafisa gaan reageren: zou deze werkwijze een typisch Nederlandse aanpak en invalshoek zijn?

Ali Karatas heeft veel contact gehad met collega-onderzoekers in Groot Brittannië. In de UK heeft de New Labour regering bijvoorbeeld veel geld geïnvesteerd in het versterken van de lokale verbindingen, maar dat is nu met de koers van de nieuwe Liberal-Conservative regering weggevallen. Ook daar wordt onderzoek gedaan naar de werking en waarde van deze verbindingen. Ali: "De betrokkenen daar in lokale gemeenschappen waren enthousiast over de inzet van de overheid om verbindingen te versterken. En zijn dus erg teleurgesteld dat het nu is stopgezet." Ondersteuning van de overheid is volgens Ali Karatas van groot belang om de netwerken duurzaam te laten zijn.

Waar er dus herkenning is tussen onderzoekers aan beide kanten van het Kanaal, liep Karatas onlangs ook tegen opperste

+ DE ONDERZOEKERS ZIJN GEEN POTTENKIJKERS, MAAR VOELEN ZICH ZELF OOK ECHT BETROKKEN EN DRAGEN HUN STEENTJE BIJ AAN DAT SOCIAAL KAPITAAL IN DE WIJK

Tegelijkertijd voert Ali Karatas daar een deel van zijn onderzoek uit. De presentiebenadering houdt in dat aanwezig zijn en betrokken zijn al een belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van sociaal kapitaal. De activiteiten en programma's die aangeboden worden aan de jeugd, en waar professionals present zijn en meedraaien, zijn hierin belangrijk. Het is geen onderzoek waarbij je wacht tot er iets gebeurt: je bent onderdeel van wat er gebeurt. Kortom: zelf de handen uit de mouwen. Ook dat is iets wat betrokken vrijwilligers en professionals wel zal aanspreken: de onderzoekers zijn geen pottenkijkers, maar voelen zich zelf ook echt betrokken en dragen hun steentje bij aan dat sociaal kapitaal in de wijk.

Financieel duurzaam?

Karatas benadrukt dat een deel van het succes van het programma is te verklaren uit het feit dat het organisch ontstaan is. De aanpak ontstond niet op de tekentafel,

maar vanuit observaties en acties in de praktijk. "Juist omdat de basis vanuit de praktijk komt, verwacht ik ook dat de uitkomsten van Sport in de Wijk duurzaam zullen zijn."

Belangrijke voorwaarden voor duurzame effecten zijn wel de beleidsondersteuning en de financiën. De gemeente omarmt deze aanpak onder de noemer Vernieuwend Welzijn. Voor de toekomst is het volgens Karatas belangrijk dat de gemeente betrokken blijft, en de verantwoordelijkheid wil delen en oppakken met lokale betrokkenen, zoals de voetbalclub VV Hoograven. Dat is het moment waarop de voetbalclub kan zeggen: wij kunnen meer dan potjes voetbal organiseren. Wij kunnen een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de omgeving en de ontwikkeling van kinderen.

Succesvol in dit project is zeker dat beide factoren goed vertegenwoordigd zijn: zowel op beleids- als op financieel vlak is er voldoende draagvlak voor dit project.

+ DE VOETBALVERENIGING DIE ECHT INVESTEERT IN **COMMUNICATIE** MET DE JONGEREN IN DE BUURT ÉN DIE OPENSTAAT VOOR ECHTE SAMENWERKING, IS EEN DOORSLAGGEVENDE FACTOR VOOR MEER LEEFBAARHEID IN DE WIJK

verbazing aan bij een collega uit Pakistan: "Hij lachte over onze projecten in Utrecht en vertelde dat een dergelijke aanpak in zijn land onmogelijk zou zijn. Eén van de voorwaarden voor een aanpak als deze is dat de samenleving een bepaalde mate van organisatie kent. Dat is zeker een sleutelfactor om er een succes van te maken. In Pakistan zijn geen organisaties als deze, geen structuren. Het zou onmogelijk zijn om deze aanpak daar te laten werken. En ook in landen als Turkije heb ik al wel interesse ontmoet, maar niet de context waarin een dergelijke aanpak zou gedijen. Je moet wel meerdere organisaties hebben die kunnen samenwerken, om maar iets te noemen."

Leraren minder actief

Leerteams: de naam alleen al zorgt voor een associatie met school. Zijn scholen belangrijk in de samenwerking om sport te stimuleren? "Dat is een opvallende uitkomst van mijn onderzoek. Scholen zijn eigenlijk minder betrokken in de samenwerking in de leerteams dan je zou verwachten. Leraren zijn vooral betrokken bij het onderwijs van de kinderen. Activiteiten van leraren buiten de school zien we eigenlijk niet veel terug. De sterkste verbanden om sporten te stimuleren, kwamen tot stand tussen de welzijnsorganisatie en de voetbalvereniging." En dat mag dus ook wel eens worden gezegd...

Ali Karatas beschouwt de samenwerking tussen de voetbalclub, het sociaal werk en de school als een preventieve coalitie. Als kinderen zich niet gedragen tijdens de sport of rond het veld, worden ze wel gestraft vanuit de afspraken in die coalitie. Maar ze kunnen nog wel lid blijven van de club. Als de problemen met jongeren echt uit de hand lopen en problematisch worden, komt een meer repressieve coalitie in beeld: het wijkbureau en de politie. Maar ook die doet meer dan alleen optreden en sanctioneren.

"Als preventieve coalitie hebben we wel een langere adem; we laten probleemkinderen niet zomaar los. Ze blijven aangehaakt bij de maatschappij; ze blijven bij de club. Als wij er niet waren, dan zouden veel jongeren geïsoleerd raken, en zouden er meer problemen zijn. Dat was een echte eye-opener voor mij. Maar niet alleen voor mij, zo bleek in een gesprek met de politie in de wijk. We bleken heel erg op één lijn te zitten. Een van de agenten, een grote vent, zei: "Welke communicatie je inzet is heel belangrijk. Hoe praat je met kinderen op straat? Er bestaat vaak een kloof tussen ouders en kinderen, maar ook tussen professionals of vrijwilligers en kinderen. Door deze kloof worden volwassenen als verraders gezien, en wordt het alleen maar moeilijker om contact te maken."

Conclusie van de auteurs: de voetbalvereniging die echt investeert in communicatie met de jongeren in de buurt én die openstaat voor echte samenwerking, is een doorslaggevende factor voor meer leefbaarheid in de wijk. En meer sportende kinderen en jongeren. En daar is uiteindelijk het programma Sport in de Wijk toch om begonnen. De definitieve onderzoeksresultaten van de Universiteit Utrecht zijn te zijner tijd ongetwijfeld inspiratiebron voor meer diepgaande samenwerking in de wijk, met duidelijke rolverdeling en een stevige financiële basis. Mogelijk niet alleen in Utrecht, maar ook elders in Nederland en in landen met soortgelijke lokale structuren. Maar, zo zegt Karatas eerder in dit interview, zonder geld zal het netwerk nooit duurzaam worden...

.....

Peter Barendse is manager bij het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging. Hij is voorzitter van TAFISA Europa (The Association For International Sport for All) en heeft veel internationale kennis en ervaring bij NJI en NISB opgedaan. Hij is teamcoach voor twee ambitieteams van NISB: onderwijs en sportaanbieders. E-mail: peter.barendse@nisb.nl

Jacqueline Kronenburg is senior adviseur communicatie en public affairs bij NISB. Zij is actief in de projectorganisatie van het TAFISA World Congress en de NISB Ontmoetingsdagen deze maand, houdt zich bezig met de corporate communicatie van NISB en met het ambitieteam Maatschappelijke Waarde van de Sportaanbieder. E-mail: jacqueline.kronenburg@nisb.nl. Twitter: @jacquelinekro.

.....

WIE IS ALI KARATAS?

Ali Karatas is als promotie-onderzoeker en docent verbonden aan het Departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO) van de Universiteit Utrecht.

Hij is tevens adviseur breedtesport bij Vereniging Sport Utrecht en actief betrokken als bestuurslid en vrijwilliger bij voetbalvereniging VVUA.